

Mijn aardige keuze en grondige beleving.

Als kinderen hadden wij thuis geen zandbak. De tuin was er groot genoeg voor, maar ons vader vond bloemen, groenten en zacht fruit veel belangrijker dan een bak met zand. Daar was geen plaats voor. Gelukkig werd in de jaren 50 de Ritsema Bosweg aangelegd, gedeeltelijk op het tracé van de Harnjesweg waaraan wij woonden. Van overheidswege kregen wij en de buurtkinderen zo maar een lint van geel zand met een grootte van 1000 x 20 m. Het vlotte niet echt met de aanleg, zodat jaren lang deze speelplaats heeft bestaan. Vele kubieke meters zand zijn door vele mollige knuistjes gegaan waaronder die van mij. Kortom, wij homogeniseerden zonder dat we het wisten. Met mijn vader ging ik veel op jacht in de Betuwe, in de winter, lopend op omgeploegd land waardoor in korte tijd grote klonten klei plakten aan het schoeisel. Dat gaf een kleine jongen, die ik toen ook al was, een prettig groeiend gevoel, maar het resulteerde toch altijd in niet meer verder kunnen gaan: te zwaar geworden laarzen. Tijdens een praktijktijd van de Hogere Landbouwschool in de Noord Oost polder moest ik bieten op één zetten met een hak Een kleine handhak, dus op de knieën werken. Kruipend over de zavelige bodem voelde je pijnlijk hoe scherpe schelpfragmenten je vel bewerkte waardoor je 's avonds een heet en schraal gevoel in de knieën ervoer. Tijdens mijn dienstplicht heb ik op vele oefenterreinen schuttersputjes gegraven, de oorlog was koud en zo'n put je behoud, tenminste als je de legerleiding moest geloven. Zouden al deze ervaringen hebben meegespeeld bij het kiezen van een baan in de bodemkunde? Laten we dat maar gewoon geloven, dat geeft de keuze meer tijdfundament, een van de factoren die de befaamde Jenny ook centraal stelt bij de vorming van bodems.

15 februari 1968 was het dan zover. Na een open sollicitatie, waar ik met Prof. L. Pons en Ir. K. Hoeksema een goed gesprek had gehad en waarna Kees Hoeksema me de lakfilm collectie introk waar ik na een uur weer verdwaasd uitkwam, ging ik die datum voor het eerst via statige deuren Duivendaal 10 binnen om als technisch veldassistent te gaan werken. Veldpractica, heel veel en heel lange veldpractica in de Betuwe, Winterswijk, Zuid Limburg, Epe en Meerlo trokken in de 70er jaren voorbij. Daarnaast was ik de boerslaaf van Meneer van Es, een zwaarlijvig bodemkundig ingenieur, die als opdracht had om op basis van de gedane studenten karteringen in de Betuwe een detail bodemkaart te maken. Een boer zij eens tegen een collega van me: "ja, dat stel kende ie wel, je weet wel, de dikke had de boeken". Een ruwe doch treffende opmerking. Boeren hadden in die dagen respect voor boeken, nu moeten ze er van overheidswege in wurmen. In de winter hielden we winterslaap, dan was het buiten te koud en te nat.

Eind 70er jaren word ik betrokken bij een werkcollege " Bodem en Landschap van Nederland". We leefden toen in een moderne tijd en het was educatief vernieuwend dat in die periode de studenten zelf college gaven over dit onderwerp, waarna de professor in 10 minuten het besproken landschapsonderdeel nog eens helder samenvatte. Geloof me, het was een risicovolle onderwijskundige aanpak en meestal had de prof te weinig tijd om het ontspoorde weer sporend te krijgen. Omdat ik de studenten van dia's en lakfilms moest voorzien hoorde ik hun studieproblemen aan. Ze wilden na behandeling van elk hoofdlandschap, een samenvattend college van de hoogleraar. Ik stelde dit professor Pons voor en die vond dat een prima idee, waarop ik hem er op wees dat hij dan aankomende maandag de veengronden moest samen vatten.

“Ho eens even”riep Pons, “geen sprake van, dat moet jij maar doen, ik heb er geen tijd voor!”. Je kunt je wellicht voorstellen dat de grond onder mijn voeten wegzakte, college geven! Het was in die dagen volstrekt niet gebruikelijk dat “middelbare krachten” zoals ik college gaven, dat was een academisch activiteit. “Onzin,” zei Pons, “ik ben de baas over het bodemkundige onderwijs in mijn leerstoel” en hij vond dat ik dat best zou kunnen. Nerveus ging ik me ontzettend goed voorbereiden, ’s avonds op zolder, hardop oefenen met de uitgeschreven tekst op een bananen doos, zodat ik de tekst als een toneelspeler uit het hoofd kende. Ik vond dat ik me verbaal geen fout kon veroorloven. Met gloeiend gezicht en een plakkende mond deed ik mijn verhaal, terwijl het spiekbriefje langzamerhand nat en onleesbaar werd van de zwetende handen die het bibberig vasthielden. Gelukkig kon ik studenten vragen beantwoorden en Pons zei na afloop: “zie je wel, dat gaat prima zo, doorgaan!”. Hij heeft me de gelegenheid gegeven om mijn liefde voor het bodemkundig onderwijs te ontwikkelen niet alleen in practica, maar ook in colleges.

De winterslaap ging me hinderen, het lijkt ontspannend, maar je wordt er geestelijk stijf van. Gelukkig kwam er op de sectie Micromorfologie een plaats vrij en weer vond Leen Pons het een prima idee dat ik met het gewapende oog naar ongestoorde grondmonsters ging kijken. Kortom, op Duivendaal kreeg je kansen en werd je aangemoedigd en geholpen om je als niet academicus inhoudelijk te ontwikkelen, iets wat in die dagen niet algemeen was op de toenmalige Landbouwhogeschool. Een compleet nieuwe wereld in een glasplaat en ook nog op een andere schaal: het micron niveau en later zelfs op het nanometerniveau via de elektronische transmissie microscoop van Versailles. Het mooie was dat je van de nanometer naar de meter (bodem) en de kilometer (landschap) kon springen en proberen alles met elkaar te verbinden. We stortten ons volop op de vorming aan bodems in relatie tot hun ligging in het landschap een onderwerp wat toen erg populair was. Macro- en micromorfologie, dat werd mijn onderzoek specialisme, iets waarin ik mijn nieuwsgierigheid en creativiteit heb kunnen uitleven gedurende mijn hele loopbaan.

De Duivendaalse bodemkunde zorgde ervoor dat je met je collega’s veelvuldig en langdurig het veld inging, waardoor je ze ook in andere posities meemaakte dan alleen maar als vakbroeders. Een van de resultaten hiervan was dat hiërarchie niet echt voelbaar was, er heerste stimulerende collegialiteit en dat heeft het vakgebied goed gedaan. Kees Hoeksema stormde regelmatig je kamer binnen en zei, “kom mee, er wordt een bouwput gemaakt, we moeten gaan kijken hoe het daar zit. Hij startte de auto en daarna zichzelf en volgepakt met andere gestrikte collega’s reden we dan naar de bedoelde plek, terwijl tijdens het gaan Kees al van meet af aan het woord voerde en wees op de vele dingen die voorbij kwamen. Met schoppen gewapend de groeve in, waar hij ons op allerlei verschijnselen wees en waar hij ook hier weer een uitgebreid en complex verhaal te berde bracht. Mijn oren klapperden veelvuldig, want ik was nog niet ervaren om zoveel informatie te rangschikken en met elkaar te koppelen. Kees Hoeksema was een bodemkundig symfonie orkest: alle instrumenten speelden altijd even hard. Toen ik dat bedacht zag ik in de groeve een zandauto, waarvan laadbak langzaam omhoog ging en waardoor plotsklaps de gehele lading naar buiten schoof en neerplofte op de aarde die er van zuchtte. “Zie”, dacht ik, “dat is Kees in verbale zin, in een keer alles”. Maar, ik heb bij hem tevens ervaren dat studenten een enthousiaste onderwijzer heerlijk vinden. Dat zij pardoes onder een geologie-landschap-bodem-landgebruik-historisch geografisch blok

werden bedolven derde hen niet, integendeel, ze raakten geïnspireerd door zijn enthousiasme. Veel niet-bodemkundige studenten gingen van bodem en landschap houden en deden veel keuzevakken bij Duivendaal. Gaandeweg werden zulke kijktochten minder en minder, de veldbodembodemkunde werd in het onderzoek minder belangrijk en er was geen tijd meer voor.

In de 80er jaren, als Johan Bouma, Nico van Breemen en Salle Kroonenberg professor zijn geworden, waren we als geoloog/bodemkundigen meer in vele buitenland landen actief dan in Nederland. Eigenlijk voerden we in ons land alleen onze practica uit, terwijl onderzoek plaatsvond in bv Frankrijk, Costa Rica, Zuid Afrika, Kenia, Vietnam, Thailand, Indonesië en de U.S.A. Het betekende dat ik in vele buitenland landen landschappen gesteenten en profielen heb mogen beschrijven en micromorfologie monsters heb kunnen nemen om deze in de winter weer in het laboratorium te kunnen bestuderen. Tijdens een van de reizen naar de Limagne slenk in Frankrijk zei Salle tegen me: “jij moet maar eens gaan promoveren” en Nico beaamde dat. Wederom beefde ik; van middelbare kracht naar doctor, een weg vol valkuilen en angels, en met een klein stemmetje vroeg ik of dat nou wel zo’n goed idee zou zijn, want vooral de angels baarden me zorgen. “Je hebt een vliegende start in het vulkanisch verweringsonderzoek, een publicatie is er al uit, we coachen je wel, dus vooruit aan het werk!” Ik ben ze voor deze opdracht nog steeds dankbaar, vermits je in een eigen onderzoeksproject veel verantwoordelijkheid krijgt alsmede veel vrijheid, waardoor je nieuwsgierigheid en creativiteit weer een nieuwe en sterke impuls krijgen. Gelukkig zijn er in Nederland geen vulkanen, daarvoor moest ik naar andere streken met andere klimaten en moedermaterialen: dus compleet nieuwe landschappen en bodems. Waar zou ik een vakgebied kunnen vinden waarin je dit allemaal in kunt beleven?. Het is mijn eerste baan geworden en meer dan 40 jaar gebleven. De combinatie onderwijs en onderzoek in een vakgebied wat altijd mij heeft aangetrokken in combinatie met de Duivendaalse collegialiteit was elders onvindbaar.

Nog 5 dagen en dan ga ik met pensioen. Als ik mijn leerstoelgroep Land Dynamics beschouw, dan heeft de combinatie geologie-landschap-bodem-landgebruik er nog steeds een essentiële plaats. De groep voert in Nederland meer en meer onderzoek uit binnen de actuele landgebruiksproblematiek. Er werken veel AIO’s en Post docs en ze halen veel extern gefinancierde onderzoeksprojecten binnen. De studentenaantallen nemen weer langzaam toe. Kortom, het gaat de leerstoelgroep Land Dynamics met Tom Veldkamp als hoogleraar goed. Geen enkele reden om te zeggen dat het vroeger allemaal beter ging, integendeel, de ingeslagen weg heeft veel raakvlakken met de agro-geologie van vroeger. Echter, de manier van aanpak is anders als gevolg van nieuwe inzichten en -technieken. Tevens wordt er meer en meer samengewerkt met groepen uit de sociaal economische en ecologische hoek omdat zij mede bepalen hoe landschap en bodem duurzaam en multifunctioneel gebruikt kunnen worden. De leerstoelgroep speelt uitstekend in op de problematiek van het actuele landgebruik. Ik wens alle leden van de groep in deze samenwerkingsverbanden veel succes, blijf nieuwsgierig, het is een prachtig en belangrijk vakgebied.